

Радзивілюк Валерія Вікторівна,*докторка юридичних наук, професорка,**професорка кафедри господарського права**та господарського процесу Інституту права Київського**національного університету імені Тараса Шевченка*

РОЛЬ ПРЕДСТАВНИКІВ СУДОВОЇ ВЛАДИ У СТАНОВЛЕННІ ТА РОЗВИТКУ ПРАВА БАНКРУТСТВА В НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНІ

Банкрутство як явище правового порядку в останні часи притягує до себе все пильнішу увагу науковців. З проголошення незалежності України була створена ціла низка вельми серйозних теоретичних праць, присвячених проблемам банкрутства, котрі є багатим джерелом догматичного матеріалу, який достатньо повно відбиває різноманітність та еволюцію наукових поглядів на процеси, пов'язані з виникненням, становленням та розвитком вітчизняного права банкрутства.

Юридична наука фактично вже з кінця 90-х рр. минулого сторіччя, будучи поставлена в якісно інші, порівняно з попередніми, умови, значну увагу приділяла переосмисленню концептуальних основ права банкрутства, які і почали активно та достатньо послідовно розроблятися в науковій літературі, зокрема актуальні проблеми: вдосконалення, кодифікації законодавства про банкрутство; оптимізації понятійно-категоріального апарату банкрутства; державної політики у сфері банкрутства; визначення правової природи відносин банкрутства; специфіки правового статусу сторін та інших учасників цих відносин; процесуальних засад та особливостей розгляду справ про банкрутство; визначення та змістовного наповнення процедур банкрутства тощо.

Названим та іншим проблемам присвячені праці: Р. Г. Афанасьєва, О. М. Бірюкова, А. А. Бутирського, І. О. Вечірко, Л. І. Грабован, В. В. Джуня, О. А. Латиніна, Б. М. Полякова, П. Д. Пригузи, В. В. Радзивілюк, Я. Г. Рябцевої, Е. В. Сгари, О. О. Степанова, Т. В. Стефанівої, М. І. Тітова., Т. М. Чубар та інших вчених.

Теорія права банкрутства є невід'ємною складовою національної загальної правової теорії. У праві вона завжди була та є тим базисом, в якому у концентрованому вигляді акумульовані домінуючі у правовій науці погляди вчених на таке унікальне правове явище, як банкрутство.

Нагальною потребою у цей час є заповнення наявних прогалів, комплексний та системний підхід до дослідження банкрутства як унікального за своїми ознаками та призначенням правового феномена, формулювання, зрештою, цілісного бачення сучасних перспектив його розвитку у національній доктрині та законодавстві.

Ключові слова: банкрутство, теорія права банкрутства, законодавство про банкрутство, відносини банкрутства, боржник, кредитори.

Постановка проблеми. Відродження правового регулювання банкрутства на теренах незалежної України викликало значний інтерес до проблем права банкрутства як з боку представників наукового середовища, так і зі сторони тих, хто безпосередньо пов'язані з правозастосовною практикою, та поклало початок роз-

витку теоретичних досліджень унормування відносин банкрутства в незалежній Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Комплексно проблеми правового регулювання відносин банкрутства чи його окремі аспекти були досліджені у наукових працях: Р. Г. Афанасьєва, О. М. Бірюкова, І. О. Вечірко, В. В. Джуня, Б. М. Полякова, П. Д. Пригузи, В. В. Радзивілюк, Е. В. Сгари, М. І. Тітова та інших. Проте, питання висвітлення ролі представників судової влади на становлення та розвиток вітчизняної теорії права банкрутства не були предметом дослідження жодного з вітчизняних науковців.

Постановка мети. Метою цього дослідження є висвітлення еволюції теоретичних поглядів вітчизняних науковців незалежної України на таке правове явище, як банкрутство, його складові та процеси його виникнення, становлення та розвитку.

Виклад основного матеріалу. Наступний рік – ювілейний, виповнюється 30 років з часу прийняття першого національного законодавчого акта, котрий був присвячений регламентації відносин банкрутства в незалежній Україні.

1992 р. має бути визнаний тим відправним моментом, котрий ознаменував початок якісних змін як в розвитку вітчизняної теорії права банкрутства, так і у практиці правового регулювання відносин банкрутства.

Найкращим обґрунтуванням висловленого буде звернення, з одного боку, до теоретичних праць, створених на теренах незалежної України, з іншого – законодавчих актів, що відбили ці зміни.

Визначальною особливістю становлення та розвитку аналітичної юриспруденції у сфері банкрутства була та є та обставина, що повномасштабні дослідження проблем банкрутства були здійснені та здійснюються, у переважній більшості випадків, представниками судової влади України, які безпосередньо пов'язані з правозастосовною практикою.

І це природньо, бо наукова проблемна ситуація проявляє себе насамперед у сфері юридичної практики у вигляді нерозв'язаної справи або казусу, в яких наявне позитивне право не дає змоги дати точної відповіді.

Відтак саме науковці, котрі безпосередньо займаються правозастосовною діяльністю, здатні поєднати абстрактні догматичні уявлення з потребами практики, що має суттєве значення для розвитку науки та подальшого її руху.

На важливість такого поєднання теоретичних та практичних знань звертав свою увагу представник реалістичної школи права Рудольф фон Ієрінг, висновок якого є актуальним до сьогодні. Він висловив думку стосовно того, що «однобічність абстрактного наукового погляду, з якою він розглядає право і яку можна коротко охарактеризувати тим, що вона представляє право не стільки з його реальної боку, як категорію сили, скільки з його логічної сторони, як систему абст-

рактних правових положень, – ця однобічність, на мою думку, вплинула на все розуміння права у такий спосіб, як це зовсім не відповідає суворій дійсності ...» [1, с. 13–14].

Отже, безумовну оцінку змістовної сторони права банкрутства можна дати лише на підставі аналізу судової практики, оскільки досконалість правових норм у всій повноті пізнається тільки у процесі правозастосування та дає змогу наблизитися до вирішення однієї із головних проблем права – відповідності змісту права реальній дійсності.

Як було вже зазначено, у витоків національного права банкрутства, його становлення та розвитку стояли судді арбітражних, згодом господарських судів незалежної України.

Доцільним, на наш погляд, виходячи з численності національних теоретичних джерел, розглянути основні з них за критеріями послідовності їхнього виходу та значимості.

Першою успішною спробою теоретичного дослідження відносин банкрутства з часів набуття нашою країною незалежності була кандидатська дисертація Голови арбітражного суду Харківської області Миколи Ілліча Тітова «Матеріально-правові та процесуальні аспекти визнання господарюючих суб'єктів банкрутами» [2], на основі якої пізніше була видана монографічна робота названого автора [3].

Дисертація М. І. Тітова була створена за часи дії першої редакції Закону України «Про банкрутство» 1992 р. [4], лаконічність якого породжувала значну кількість проблем при застосуванні його норм на практиці. Вирішенню цих проблем й була присвячена названа робота.

Автор запропонував нове бачення інституту банкрутства, в основу якого було покладено кілька визначальних взаємопов'язаних висновків, зокрема:

визнанню суб'єкта господарювання банкрутом має передувати застосування арбітражним судом усіх можливих та тих, що допускаються законом, заходів введення боржника зі стану неплатоспроможності;

визнання факту банкрутства повинно мати місце лише у випадках безсумнівної нездатності боржника ефективно здійснювати господарську діяльність та тягнути за собою примусове припинення його діяльності.

На основі вищенаведених положень М. І. Тітов дав нове поняття банкрутства шляхом усунення з його легального визначення ототожнення банкрутства з неплатоспроможністю, прямо вказуючи на судовий порядок його визнання та переводячи це явище у площину встановлення судом юридичного факту стійкої неплатоспроможності; запропонував розширення сфери дії даного інституту за рахунок розповсюдження його на фізичних осіб, що мають статус суб'єктів підприємницької діяльності, а також на суб'єктів господарювання, діяльність яких

не належить до підприємницької, а також висуває й інші слушні пропозиції та представляє розроблений ним проєкт закону про банкрутство.

Основні теоретичні висновки та практичні пропозиції М. І. Тітова, викладені в названій дисертації, були вельми актуальними для вдосконалення інституту банкрутства у тій моделі, котра існувала тоді.

Величезний творчий внесок до теорії права банкрутства був зроблений суддею Вищого господарського суду України Борисом Мусійовичем Поляковим, якого без перебільшення можна вважати фундатором національної догматики банкрутства в незалежній Україні.

Саме ним була написана *перша докторська дисертація*, присвячена правовим проблем регулювання неспроможності (банкрутства) [5], в основу якої були покладені провідні дослідження науковця, відображені у двох його роботах: «Совершенствование правового регулирования отношений несостоятельности (банкротства) в Украине» [6], «Процедура банкротства в Украине: теория и практика» [7] та монографіях «Право несостоятельности (банкротства) в Украине» [8], «Законодавство України про банкрутство: теорія та практика його застосування» [9] та інших працях, виданих після захисту дисертації.

Б. М. Поляков запропонував принципово нову концепцію банкрутства, в основу якої були покладені найважливіші ідеї, сформульовані у названому дослідженні. Автор визначив правову природу відносин банкрутства, виявив принципи та методи їхнього правового регулювання, їхню структуру, дослідив суміжні і пов'язані з відносинами банкрутства відносини.

З теоретичних позицій надзвичайно важливим є зроблений у цій роботі висновок про комплексність та єдність відносин, що складають предмет права банкрутства. Дійсно, під час економічних реформ, що відбулися у нашій країні, змінився характер відносин банкрутства. Виходячи з цього, автор цілком обґрунтовано будує сучасну цілісну систему відносин банкрутства, що формують предмет права неспроможності (банкрутства).

В основу цього підходу були покладені такі фактори, як-от: поява нових тенденцій у правовому регулюванні відносин банкрутства з огляду на прийняття другої редакції Закону України «Про банкрутство» – Закону «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» [10]; застосування принципу процесуального плюралізму у правових системах банкрутства та інші.

Одним з найважливіших підсумків проведеного Б. М. Поляковим дослідження стала розроблена ним доктрина права банкрутства та переконливо показана його роль не тільки як підгалузі господарського права, але й як галузі законодавства.

Уже тоді у названій дисертації було теоретично розроблено питання щодо кодифікації законодавства про банкрутство на основі концепції права неспро-

можності (банкрутства) як підгалузі господарського права. Була обґрунтована пропозиція про видання узагальнюючого нормативного акта у сфері законодавства про неспроможність (банкрутство) – Кодексу України про неспроможність, в якому були б акумульовані норми права банкрутства, що забезпечувало б єдину регламентацію відносин неспроможності (банкрутства).

Містяться у дисертації Б. М. Полякова й багато інших цінних наукових висновків та пропозицій щодо реформування законодавства про банкрутство.

Наукова діяльність Б. М. Полякова, який зараз є суддею Північного апеляційного господарського суду, не припиняється та знаходить своє вираження не лише в подальших його фундаментальних працях, але й в підручниках, коментарях до законодавства про банкрутство, коментарях та збірниках судової практики у справах про банкрутство, численних статтях зі складних та злободенних юридичних питань.

Свої теоретичні ідеї та практичні пропозиції Б. М. Поляков викладав на сторінках започаткованого ним у 2004 р. науково-практичного журналу «Санація та банкрутство», головним редактором якого він був довгі роки. В названому виданні були представлені численні напрацювання представників вітчизняного наукового середовища та практичних працівників.

Без перебільшення Б. М. Полякова можна вважати засновником *школи права банкрутства в незалежній Україні*. Під його керівництвом були захищені чимало дисертацій, присвячених проблемним аспектам банкрутства. До них належать наукові роботи, створені зокрема:

суддею господарського суду Чернівецької області Андрієм Анатолійовичем Бутирським. Кандидатська дисертація названого автора була присвячена проблемам унормування заходів щодо відновлення платоспроможності боржника [11].

У зазначеному дослідженні автор висловив власне розуміння заходів, спрямованих на відновлення платоспроможності боржника, які можуть бути вжиті в рамках судового провадження у справах про банкрутство, розробив їхнє визначення та класифікацію, а також диференціював на види заходи, які можуть застосовуватися у межах судової процедури санації і загалом у провадженні у справі про банкрутство; дослідив зв'язок особливостей та спільних рис заходів щодо відновлення платоспроможності боржника з їхніми історичними попередниками; обґрунтував необхідність введення мораторію на задоволення вимог кредиторів за наслідками розгляду справи у підготовчому засіданні господарського суду та доцільність розгляду господарським судом вимог кредиторів, які заявлені після закінчення законодавчо встановленого строку, у процедурі ліквідації та довів інші теоретичні положення.

А. А. Бутирський продовжує теоретичні дослідження. Наразі А. А. Бутирський – доктор юридичних наук, професор, автор близько 80 наукових робіт, зокрема присвячених дослідженню проблем банкрутства;

суддею Дніпропетровського апеляційного господарського суду Ігорем Олександровичем Вечірком, який вперше звернувся до комплексного аналізу процесуальних аспектів права банкрутства [12]. На основі проведеного ним дослідження були зроблені такі значущі для теорії права банкрутства висновки: визначені іманентні провадженню у справах про банкрутство риси та основні елементи структури процесуальних правовідносин; класифіковано стадії провадження у зазначеної категорії справ та судові акти, які виносяться у справі про банкрутство на окремих стадіях судового провадження та при застосуванні процедур банкрутства; доведено специфіку виникнення, розвитку та припинення процесуальних правовідносин на окремих стадіях провадження: порушення провадження у справі про банкрутство, підготовки до розгляду справи про банкрутство, розгляду справи про банкрутство та застосування до боржника судових процедур банкрутства; визначені зміст та характер функцій та повноважень господарського суду у межах провадження у справі про банкрутство; досліджений правовий статус сторін та інших учасників провадження у справах про банкрутство.

У роботі міститься багато інших авторських висновків та пропозицій щодо ефективного унормування процесуальних відносин банкрутства. І. О. Вечірко не припиняє свої науково-практичні дослідження проблем банкрутства і є автором значної кількості робіт у названій сфері наукового пошуку;

суддею місцевого господарського суду Херсонської області Павлом Дмитровичем Пригузою, дисертація якого була присвячена розкриттю проблем правового регулювання процедур банкрутства юридичної особи відсутнього боржника [13] та базувалася на таких його творах, як-от: «Неспроможність і банкрутство. Методика провадження у справах про банкрутство окремих категорій боржників» [14] та «Проблеми теорії і практики конкурсного права в Україні: неспроможність та банкрутство» [15]. У кандидатській дисертації автор звертається до теоретико-правової характеристики інститутів неспроможності та банкрутства юридичної особи, зокрема: досліджує правову природу правовідносин неспроможності та банкрутства, їхній зміст, об'єкти та суб'єкти названих правовідносин, а також методи та принципи правового регулювання, що притаманні зазначеним відносинам; дає визначення: відносин неспроможності, конкурсу як комплексного методу регламентації процедур неспроможності, конкурсного права, спрощеної процедури ліквідації банкрута-відсутнього боржника; досліджує досвід зарубіжних країн у правовому регулюванні банкрутства відсутнього боржника та звертається до розгляду інших проблем.

П. Д. Пригуза є автором й інших численних наукових робіт, присвячених проблемам банкрутства;

суддею Севастопольського апеляційного господарського суду Олегом Анатолійовичем Латиніним була захищена кандидатська дисертація на тему «Правове

регулювання захисту прав кредиторів у справі про неспроможність (банкрутство)» [16], в якій розкрита правова природа захисту прав кредиторів у справі про неспроможність (банкрутство); визначений правовий статус кредиторів; доведено, що захист прав кредиторів належить до інституту господарського права; визначені принципи захисту прав кредиторів у провадженні у справах про банкрутство; запропоновано поняття захисту прав кредиторів у широкому та у вузькому значеннях; надана характеристика способів захисту прав кредиторів; представлений аналіз законодавчого забезпечення захисту прав кредиторів в Україні та іноземних країнах, на основі якого автором пропонується законодавча модель правового регулювання відносин банкрутства. Містяться в даній роботі й інші висновки та пропозиції автора, які знайшли відбиття у подальших його працях, присвячених правовим проблемам банкрутства;

суддею Черкаського окружного адміністративного суду Тетяною Миколаївною Чубар в кандидатській дисертації були досліджені проблеми правового регулювання заліку взаємних однорідних вимог у відносинах банкрутства [17], зокрема авторкою були визначені: поняття та загальнотеоретичні умови застосування заліку зустрічних однорідних вимог; співвідношення заліку зустрічних однорідних вимог з основними категоріями правового регулювання відносин банкрутства; практичні проблеми застосування заліку зустрічних однорідних вимог у судових процедурах банкрутства та при транскордонній неспроможності.

Під керівництвом Б. М. Полякова були захищені й інші дисертації.

На розвиток догми права банкрутства в незалежній Україні суттєвий вплив здійснили дослідження *судді Конституційного Суду України, до цього – судді Вищого господарського суду В'ячеслава Васильовича Джуни*, який захистив *другу докторську дисертацію*, присвячену теоретико-прикладним проблеми реформування законодавства України про банкрутство [18]. За кілька років до захисту дисертації ним були видані дві ґрунтовні монографічні роботи, в яких автор здійснив всебічний аналіз інституту неспроможності [19], [20]. І сьогодні він продовжує свою плідну наукову діяльність.

Саме він вперше виявив та провів на основі міждисциплінарного підходу ґрунтовний аналіз об'єктивно існуючих взаємозв'язків між юридичною природою такого правового явища, як банкрутство, його філософською, соціальною сутністю та економічними функціями права банкрутства.

В. В. Джунь довів власне досить оригінальне бачення права банкрутства як складного структурного утворення, що має публічно-правову природу та об'єднує окрему підгалузь господарського права та окрему підгалузь господарського процесуального права, які мають іманентні їм системоутворюючі характеристики.

Автором були обґрунтовані значущі для теорії і практики висновки щодо:

ролі та місця права банкрутства у господарському механізмі; результативності тієї чи іншої моделі законодавства про банкрутство, яка істотно залежить від рівня закладених у її нормативах обмежень щодо передачі прав боржника на майнові активи; доцільності створення у системі судів господарської юрисдикції спеціалізованих судових органів першої інстанції з розгляду справ про банкрутство; ефективності провадження у справах про банкрутство, яка має ґрунтуватися на використанні принципу процесуального плюралізму, котрий забезпечує гнучкість конкурсної організації провадження у справах про банкрутство за рахунок оптимального алгоритму та багатоваріантних процедурних способів розв'язання проблеми неплатоспроможності боржника; правової природи транскордонної неспроможності та необхідності включення до законодавства України про банкрутство положень, які б сприяли розв'язанню потенційних проблем неплатоспроможності, що мають «прив'язку» до міжнародного господарського обігу.

У фундаментальній праці В. В. Джуня запропоновані й інші важливі з погляду теорії права банкрутства положення, які він продовжує плідно розвивати у своїх подальших наукових дослідженнях.

Звісно, не можна залишити поза увагою ту обставину, що не дивлячись на домінуючу кількість теоретичних праць, присвячених проблемам банкрутства представників судової влади нашої країни, вельми цінний внесок до теорії права банкрутства був зроблений і вченими, котрі до неї не належать. Серед них можна назвати представників:

Інституту міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка Олександра Миколайовича Бірюкова, який є автором третьої, захищеної в незалежній Україні докторської роботи «Транскордонні банкрутства і міжнародне приватне право» [21] та на цей час має значну кількість публікацій, є автором монографій, навчальних видань та численних статей;

кафедри господарського права Київського національного університету імені Тараса Шевченка Валерію Вікторівну Радзивілюк, яка захистила четверту докторську дисертацію, котра була присвячена теоретичним проблемам запобігання банкрутству (неспроможності) [22], яка продовжує свою науково-дослідницьку роботу, що знаходить своє вираження у створених нею багатьох навчально-методичних та теоретичних працях;

і нарешті, н'ята і остання на цей час докторська дисертація була захищена представницею кафедри цивільно-правових дисциплін Чернівецького юридичного інституту Національного університету «Одеська юридична академія» Крістіною Анатоліївною Возняковською і присвячена проблемам господарсько-правового регулювання відносин неспроможності банків [23].

Значний вплив на теорію права банкрутства зробили такі вітчизняні вчені як: В. А. Бондик, І. А. Бутирська, А. В. Володін, І. О. Грабован, Б. М. Грек, С. В. Жуков, Ю. В. Кабенюк, О. А. Малига, І. І. Новосельцев, Я. Г. Рябцева, Е. В. Сгара, О. О. Степанов, Т. В. Стефаніва, Ю. В. Чорна та інші.

Висновки. Здобутки доктрини є живильним джерелом для будь-якої практичної юриспруденції. Дослідження самого процесу формування доктрини права банкрутства на теренах незалежної України в контексті постійної еволюції наукової думки набуває неабиякої цінності. На кожному етапі становлення та розвитку національної доктрини банкрутства можна простежити трансформацію наукового уявлення про банкрутство, віднайти, зрештою, ті чинники, завдяки яким одні панівні в науці підходи до банкрутства змінювалися на інші. Звернення до процесу розвитку сучасної національної доктрини права банкрутства дає змогу поглянути не лише на її становлення, а й майбутнє, краще зрозуміти, яким шляхом надалі може відбуватися розвиток теорії права банкрутства удосконалюватися напрями правового регулювання у цій сфері.

Плюралізм думок, концепцій у праві банкрутства не завжди означає, що деякі з них, з погляду науки, є правильними, а інші – ні. Кожна з них може мати своє раціональне зерно. Гама правових позицій, з однієї сторони, ставить на порядок денний проблему вибору – який підхід варто закріпити у законодавстві, а з іншої – змінює фундаментальні основи самого права банкрутства, створює реальний механізм його взаємозбагачення та перевірки на практиці усіх переваг та недоліків висловлених у науці підходів.

Список використаних джерел

1. Иеринг Р. фон. Борьба за право. Москва: Изд -во К. П. Солдатенкова: тип. Грачева и К., 1874. 77 с.
2. Тітов М. І. Матеріально-правові та процесуальні аспекти визнання господарюючих суб'єктів банкрутами: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04; Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. Харків, 1996. 191 с.
3. Тітов М. І. Банкрутство: матеріально-правові та процесуальні аспекти. Харків: Фірма «Консум», 1997. 192 с.
4. Про банкрутство: Закон України від 14 травня 1992 р. №2343-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2343-12/ed19920514#Text>
5. Поляков Б. М. Правові проблеми регулювання неспроможності (банкрутства): дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.04; Інститут економіко-правових досліджень НАН України. Київ, 2003. 407 с.
6. Поляков Б. М. Совершенствование правового регулирования отношений несостоятельности (банкрутства) в Украине. Донецк: «Донбасс», 2001. 340 с.
7. Поляков Б. М. Процедура банкротства в Украине: теория и практика. Донецк: «Донбасс», 2001. 480 с.

8. Поляков Б. М. Право несостоятельности (банкротства) в Украине: монография. Киев: Концерн «Видавничий Дім „Ін Юре”», 2003. 440 с.
9. Поляков Б. М. Законодавство України про банкрутство: теорія та практика його застосування. Київ: ТОВ «Видавництво „Юридична думка”», 2005. 240 с.
10. Про внесення змін до Закону України «Про банкрутство»: Закон України від 30.06.1999 р., № 784-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 42–43. Ст. 378.
11. Бутирський А. А. Правове регулювання заходів щодо відновлення платоспроможності боржника: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04; Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана. Київ, 2007. 200 с.
12. Вечірко І. О. Правове регулювання процесуальних відносин у справах про банкрутство в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04; Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана. Київ, 2011. 238 с.
13. Пригуза П. Д. Правове регулювання процедур банкрутства юридичної особи відсутнього боржника: дис. ... канд. юрид. наук: 12. 00. 04; Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана. Київ, 2011. 178 с.
14. Пригуза П. Д. Неспроможність і банкрутство. Методика провадження у справах про банкрутство окремих категорій боржників. Харків: Харків юридичний, 2009. 84 с.
15. Пригуза П. Д. Проблеми теорії і практики конкурсного права в Україні: неспроможність та банкрутство. Харків: Харків юридичний, 2009. 528 с.
16. Латинін О. А. Правове регулювання захисту прав кредиторів у справі про неспроможність (банкрутство): дис. ... канд. юрид. наук: 12. 00. 04; НУ «Юридична академія України ім. Ярослава Мудрого». Харків, 2012. 190 с.
17. Чубар Т. М. Правове регулювання заліку взаємних однорідних вимог у відносинах неспроможності (банкрутства): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04. Київ, 2018. 20 с.
18. Джузь В. В. Теоретико-прикладні проблеми реформування законодавства України про банкрутство: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.04; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2009. 499 с.
19. Джузь В. В. Інститут неспроможності: світовий досвід розвитку і особливості становлення в Україні: монографія. Львів: Інститут технологій бізнесу і права, 2000. 180 с.
20. Джузь В. В. Інститут неспроможності: світовий досвід розвитку і особливості становлення в Україні: монографія. Київ: Юридическая практика, 2006. 384 с.
21. Бірюков О. М. Трансгосподарні банкрутства і міжнародне приватне право: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.03; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2010. 471 с.
22. Радзивілюк В. В. Теоретичні проблеми запобігання банкрутству (неспроможності): дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.04; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2014. 580 с.
23. Возняковська К. А. Господарсько-правове регулювання відносин неспроможності банків: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.04; Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса, 2019. 443 с.

References

List of legal documents

1. Pro bankrutstvo [On Bankruptcy]: Zakon Ukrayiny [Law of Ukraine] vid 14.05.1992 r. № 2343-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2343-12> (accessed: 30.06.2021) (in Ukrainian).

2. Pro vnesennyya zmin do Zakonu Ukrayiny «Pro bankrutstvo» [On Amendments to the Law of Ukraine «On Bankruptcy»]: Zakon Ukrayiny [Law of Ukraine] vid 30.06.1999 r. № 784-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/784-14> (accessed: 10.06.2021) (in Ukrainian).

Bibliography

Authored books

1. Iyering R. fon. Bor'ba za pravo. Moskva: Izd -vo K. P. Soldatenkova: tip. Gracheva i K., 1874. 77 s. (in Russian)
2. Titov M. I. Bankrutstvo: material'no-pravovi ta protsesual'ni aspekty. Kharkiv: Firma «Konsum», 1997. 192 s. (in Ukrainian).
3. Polyakov B. M. Sovershenstvovaniye pravovogo regulirovaniya otnosheniy nesostoyatel'nosti (bankrotstva) v Ukraine. Donetsk: «Donbass», 2001. 340 s. (in Russian)
4. Polyakov B. M. Protседura bankrotstva v Ukraine: teoriya i praktika / Boris Moiseyevich Polyakov. Donetsk: «Donbass», 2001. 480 s. (in Russian)
5. Polyakov B. M. Pravo nesostoyatel'nosti (bankrotstva) v Ukraine: monografiya. Kiyev: Konstern «Vidavnichiy Dim „In Yure”», 2003. 440 s. (in Russian)
6. Polyakov B. M. Zakonodavstvo Ukrayiny pro bankrutstvo: teoriya ta praktyka yoho zastosuvannya / Borys Musiyovych Polyakov. Kyiv: TOV «Vydavnytstvo „Yurydychna dumka”», 2005. 240 s. (in Ukrainian).
7. Pryhuza P. D. Nespromozhnist' i bankrutstvo. Metodyka provadzhennya u spravakh pro bankrutstvo okremykh katehoriy borzhnykiv. Kharkiv: Kharkiv yurydychnyy, 2009. 84 s. (in Ukrainian).
8. Pryhuza P. D. Problemy teorii i praktyky konkursnoho prava v Ukrayini: nespromozhnist' ta bankrutstvo. Kharkiv: Kharkiv yurydychnyy, 2009. 528 s. (in Ukrainian).
9. Dzhun' V. V. Instytut nespromozhnosti: svitovyy dosvid rozvytku i osoblyvosti stanovlennya v Ukrayiny: monohrafiya. L'viv: Instytut tekhnolohiy biznesu i prava, 2000. 180 s. (in Ukrainian).
10. Dzhun' V. V. Instytut nespromozhnosti: svitovyy dosvid rozvytku i osoblyvosti stanovlennya v Ukrayini: monohrafiya. Kyiv: Yurydycheskaya praktyka, 2006. 384 s. (in Ukrainian).

Thesis

1. Titov M. I. Material'no-pravovi ta protsesual'ni aspekty vyznannya hospodaryuyuchykh sub'yektiv bankrutamy: dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.04 / Natsional'na yurydychna akademiya Ukrayiny im. Yaroslava Mudroho. Kharkiv, 1996. 191 s. (in Ukrainian).
2. Polyakov B. M. Pravovi problemy rehulyuvannya nespromozhnosti (bankrutstva): dys. ... d-ra yuryd. nauk: 12.00.04 / Instytut ekonomiko-pravovykh doslidzhen' NAN Ukrayiny. Kyiv, 2003. 407 s. (in Ukrainian).
3. Butyrs'kyy A. A. Pravove rehulyuvannya zakhodiv shchodo vidnovlennya platospromozhnosti borzhnyka: dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.04 / Kyivs'kyy natsional'nyy ekonomichnyy universytet imeni Vadyma Het'mana. Kyiv, 2007. 200 s. (in Ukrainian).
4. Vechirko I. O. Pravove rehulyuvannya protsesual'nykh vidnosyn u spravakh pro bankrutstvo v Ukrayini: dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.04 / Kyivs'kyy natsional'nyy ekonomichnyy universytet imeni Vadyma Het'mana. Kyiv, 2011. 238 s. (in Ukrainian).
5. Pryhuza P. D. Pravove rehulyuvannya protsedur bankrutstva yurydychnoyi osoby vidsutn'oho borzhnyka: dys. ... kand. yuryd. nauk: 12. 00. 04 / Kyivs'kyy natsional'nyy ekonomichnyy universytet imeni Vadyma Het'mana. Kyiv, 2011. 178 s. (in Ukrainian).

6. Latynin O. A. Pravove rehulyuvannya zakhystu prav kredytoriv u spravi pro nespromozhnist' (bankrutstvo): dys. ... kand. yuryd. nauk: 12. 00. 04 / Natsional'nyy universytet «Yurydychna akademiya Ukrayiny im. Yaroslava Mudroho». Kharkiv, 2012. 190 s. (in Ukrainian).
7. Chubar T. M. Pravove rehulyuvannya zaliku vzayemnykh odnoridnykh vymoh u vidnosynakh nespromozhnosti (bankrutstva): avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.04. Kyiv, 2018. 20 s. (in Ukrainian).
8. Dzhun' V. V. Teoretyko-prykladni problemy reformuvannya zakonodavstva Ukrayiny pro bankrutstvo: dys. ... d-ra yuryd. nauk: 12.00.04 / Kyivs'kyy natsional'nyy universytet imeni Tarasa Shevchenka. Kyiv, 2009. 499 s. (in Ukrainian).
9. Biryukov O. M. Transkordonni bankrutstva i mizhnarodne pryvatne pravo: dys. ... d-ra yuryd. nauk: 12.00.03 / Kyivs'kyy natsional'nyy universytet imeni Tarasa Shevchenka. Kyiv, 2010. 471 s. (in Ukrainian).
10. Radzyvilyuk V. V. Teoretychni problemy zapobihannya bankrutstvu (nespromozhnosti): dys. ... d-ra yuryd. nauk: 12.00.04 / Kyivs'kyy natsional'nyy universytet imeni Tarasa Shevchenka. Kyiv, 2014. 580 s. (in Ukrainian).
11. Voznyakovs'ka K. A. Hospodars'ko-pravove rehulyuvannya vidnosyn nespromozhnosti bankiv: dys. ... d-ra yuryd. nauk: 12.00.04 / Natsional'nyy universytet «Odes'ka yurydychna akademiya». Odesa, 2019. 443 s. (in Ukrainian).

Valeria Radzyviliuk. The role of the representatives of the judiciary in the establishment and development of bankruptcy law in independent Ukraine

Abstract. Bankruptcy as a phenomenon of the legal order has recently attracted the attention of scientists. Since the proclamation of Ukraine's independence, a number of very serious theoretical works on bankruptcy have been created, which are a rich source of dogmatic material that fully reflects the diversity and evolution of scientific views on the processes related to the emergence, formation and development of domestic bankruptcy law.

In fact, legal science since the late 90's of last century, being placed in a qualitatively different from previous conditions, paid considerable attention to rethinking the conceptual foundations of bankruptcy law, which began to be actively and consistently developed in the scientific literature, including current issues: improvement, codification of bankruptcy legislation; optimization of the conceptual and categorical apparatus of bankruptcy; state policy in the field of bankruptcy; determining the legal nature of bankruptcy relations; specifics of the legal status of the parties and other participants in these relations; procedural principles and features of bankruptcy proceedings; definition and content of bankruptcy proceedings and others.

The works are devoted to the named and other problems: R. G. Afanasyeva, A. M. Biryukova, A. A. Butyrsky, I. O. Vechirko, L. I. Grabovan, V. V. June, O. A. Latynina, B. M. Polyakova, P. D. Priguzy, V. V. Radzyviluk, Y. G. Ryabtseva, E. V. Sgari, O. O. Stepanova, T. V. Stefaniva, M. I. Titova, T. M. Chubar and other scientists.

Bankruptcy law theory is an integral part of national general legal theory. In law, it has always been and is the basis in which the concentrated views of scholars on such a unique legal phenomenon as bankruptcy are accumulated in a concentrated form, dominating in legal science.

The urgent need at this time is to fill the existing gaps, a comprehensive and systematic approach to the study of bankruptcy as a unique legal phenomenon and purpose, formulation, with the rest of a holistic vision of modern prospects for its development in national doctrine and legislation.

Keywords: bankruptcy, theory of bankruptcy law, bankruptcy law, bankruptcy relations, debtor, creditors.